

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.VII.30.438/2019/13.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Gáspár Mónika előadó bíró

Dr. Csőke Andrea bíró

Az I. rendű felperes: .

A II. rendű felperes: ..

A felperesek képviselője: Dr. Ravasz László ügyvéd cím1

Az I. rendű alperes: ...

A II. rendű alperes: ...

Az I. rendű alperes képviselője: Törös Ügyvédi Iroda cím

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: I-II. rendű felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék

45.Pf.633.263/2019/7. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozatának száma:

Pesti Központi Kerületi Bíróság

7.P.54.045/2017/47-I. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű és a II. rendű felperest, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I. rendű alperesnek 38.100 (harmincnyolcezer-egyszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy a felperesek teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 170.000 (százhetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperesek azt követően, hogy igénylőként 2006. június 21-én kockázatfeltáró nyilatkozatot írtak alá, 2006. június 27-én jelzálogfedezet mellett devizaalapú kölcsönszerződést kötöttek a II. rendű alperessel, amelyben a II. rendű alperes 3.000.000 Ft összegben vállalta kölcsön folyósítását.

[2] Tartalmazta a kölcsönszerződés a kölcsön összegét (3.000.000 Ft), a kölcsön ügyleti kamatát (évi 6,99%), a kezelési költség mértékét (a szerződés aláírásakor 0%), az induló teljes hiteldíjmutatót (évi 7,86%), a kölcsön lejáratát (2026. július 31.), továbbá hogy devizában történik a kölcsön, az ügyleti kamat, a kezelési költség, a késedelmi kamat és az egyéb költségek nyilvántartása, elszámolása a hitelező által alkalmazott deviza vételi árfolyamon. A hitelező az egyes törlesztőrészeket forintösszeget pedig az általa alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján határozza meg.

[3] A felperesek a szerződésben kötelezettséget vállaltak arra, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön – esetleges árfolyamváltozások figyelembevételével megállapított – forint ellenértékének megfelelő összeget kölcsön jogcímén, valamint annak járulékait, továbbá a késedelmi kamatot esedékességgel megfizetik.

[4] A 2006. június 21-én aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat szerint a felperesek tudomásul vették, hogy a II. rendű alperes az általuk forintban igényelt, de devizában nyilvántartott kölcsön összegét forintban folyósítja, a folyósított összeg a folyósítás napján érvényes, a II. rendű alperes által alkalmazott deviza vételi árfolyamon kerül kiszámításra. A kölcsön törlesztése ugyancsak forintban történik, a törlesztőrészletek összegét a II. rendű alperes az általa alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyamon határozza meg. Nyilatkoztak a felperesek, hogy tudomással bírnak arról, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról-napra változik (euró esetében meghatározott +/- 15%-os sávban, svájci frank esetében pedig bármilyen irányban és bármilyen mértékben), ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forintösszege előre nem állapítható meg. Amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vették, hogy az igényelt kölcsön törlesztéséül szolgáló lakossági folyószámlán a kölcsönszerződésben szereplő devizanem állandó változására figyelemmel olyan forintösszeget kell biztosítaniuk, amelyből a II. rendű alperes az esedékesség időpontjában le tudja vonni az aktuális törlesztőrészlet összegét. Kijelentették, hogy minderre figyelemmel a devizában nyilvántartott kölcsön folyósítását úgy kérik, hogy az árfolyamváltozásokból eredő kockázat jellegét megértették, a felmerülő kockázatot viselik. Kijelentették továbbá, hogy a II. rendű alperessel szemben az általa alkalmazott deviza vételi és eladási árfolyamok változásának kockázatából eredően igényt nem érvényesítenek.

[5] Kitért a nyilatkozat a késedelembe eséssel felmerülő késedelmi kamatfizetési kötelezettségre is, illetve, hogy a hátralékos követelés késedelmi kamattal növelt forintösszege az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyamon kerül megállapításra.

[6] A kölcsönszerződés V.4. pontja egyebek mellett tartalmazta az adósok nyilatkozatát arról, hogy tudomásul veszik, a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata. Kijelentették, hogy tudomásuk van arról, a szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes, a hitelező által alkalmazott forint/deviza árfolyamához képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vették, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Kijelentették, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tették és fizetőképességüknek megfelelően mérlegelték.

[7] A felperesek a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeiknek maradéktalanul nem tettek eleget, ezért a II. rendű alperes 2013. április 9-én a felek közti szerződést azonnali hatállyal felmondta és a felpereseket felszólította 3.745.822 Ft-ban előállt tartozásuk megfizetésére.

[8] A II. rendű alperes a 2013. június 7-i engedményezési nyilatkozatával értesítette a felpereseket, hogy követelését az I. rendű alperesre engedményezte.

[9] Az I. rendű alperes keresete alapján a Békéscsabai Járásbíróság 4.P.20.608/2016/22. számú ítéletével a felpereseket egyetemlegesen kötelezte 3.201.875 Ft és járulékai megfizetésére. Az ügyben másodfokon eljáró bíróság a per tárgyalását felfüggesztette.

A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme

[10] A felperesek módosított keresetükben kérték egyrészt annak megállapítását, hogy a II. rendű alperessel 2006. június 27-én kötött kölcsönszerződésből eredő szolgáltatások teljesítése lehetetlenült, miáltal megszűnt a felperesek szerződéses fizetési kötelezettsége, 2010. március 31-ével megszűnt továbbá a felek közti szerződés is. További kereseti kérelmük szerint az I. rendű felperes 900.000 Ft, a II. rendű felperes 100.000 Ft nem vagyoni kár egyetemleges megfizetésében kérte az alperesek marasztalását, egyúttal a megjelölt összeg erejéig a II. rendű alperes követelésével szemben beszámítással éltek. Kérték továbbá az alperesek között 2013. június 11-én létrejött engedményezési szerződés semmiségének megállapítását és az eredeti állapot helyreállításával annak megállapítását, hogy a kölcsönszerződésből eredő követelés jogosultja a II. rendű alperes.

[11] Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú határozat

[12] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[13] A határozat indokolása szerint a kölcsönszerződésnek nem volt a felperesek kereseti előadásának megfelelő, a törlesztőrészletek mértékben megjelölt tartalom tulajdonítható, amelyre alapítottnak megalapozatlanul hivatkoztak a felperesek a szerződés lehetetlenülésére. A felek közti kölcsönszerződés és a kockázatfeltárási nyilatkozat világos tartalommal bírt a forintban folyósított és törlesztett, azonban devizában nyilvántartott és így elszámolt kölcsönnel összefüggésben az árfolyamváltozásból eredő kockázatról, valamint arról, hogy azt a felperesek viselik. Mindez egyben kizárta a felperesek keresetösségségi jogát az I. rendű alperessel szemben, megalapozatlanná tette továbbá a felperesek szerződösségségre alapított kártérítési igényét.

[14] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a per főtárgya tekintetében helybenhagyta.

[15] A jogerős ítélet indokolásában annyiban egészítette ki az elsőfokú ítélet érdemben helyes indokolását, hogy a kölcsönszerződés szerződési céljának kötelmi jogi szempontból nem az alacsony kamat vagy törlesztőrészlet elérése minősül, hanem az, hogy a hitel felvevőjének pénzforrásban jelentkező szükséglete a kölcsön nyújtásával kielégüljön. A II.

rendű alperes szolgáltatásának arra kellett alkalmasnak lennie, hogy a felperesek pénzszükségletét kielégítse, erre pedig a szolgáltatás alkalmas volt, a nyújtott pénzösszeget a felperesek saját céljaiknak megfelelően felhasználták. Hangsúlyozta a törvényszék, hogy a hitelező külön kötelezettségvállalása nélkül csupán a felperesek titkos fenntartásának vagy rejtett indokának minősülhetett a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 207. § (5) bekezdése szerint, hogy a szerződéses futamidő végéig alacsony kamatra és alacsony törlesztőrészekre számítottak.

[16] A felperesek részéről a szerződés lehetetlenülése körében (rPtk. 312. §) felhozott érdekbeli, valamint fizikai lehetetlenüléssel összefüggésben a másodfokú bíróság a következőket emelte ki. A felperesek érdekbeli lehetetlenüléssel kapcsolatos álláspontja azon alapult, hogy kifejezett szerződéses cél volt a devizaalapú kölcsön törlesztőrészeinek alacsony mértéke a forint kölcsönökhöz képest, a II. rendű alperes ezt a szerződéses célt ismerte ajánlotta számukra a perbeli devizakonstrukciót. További hivatkozásuk szerint a II. rendű alperesnek a hitelbírálattal kellett teljesítenie a szerződés célját, vagyis a felperesek részére a forintkölcsönöknél lényegesen alacsonyabb törlesztésű, a szerződéskötéskori vagyoni és jövedelmi viszonyait figyelembe vevő, stabilan fizethető és jövedelmük terhelhetőségi szintjét meg nem haladó kölcsön biztosítását. Szerintük érdekbeli lehetetlenüléshez vezetett, hogy a II. rendű alperes hibájából – együttműködési kötelezettsége megsértésével – a felperesek olyan szerződést kötöttek, amelynek kockázatát nem tudták felmérni, így általuk előre nem látható módon, jövedelmük terhelhetőségi szintjét jóval meghaladó mértékben emelkedett a törlesztőrészek összege, amelynek teljesítése a továbbiakban már nem volt tőlük elvárható.

[17] A másodfokú bíróság leszögezte, hogy az érdekbeli lehetetlenülés vizsgálata körében – a szerződési céllal összefüggésben kifejtetteken túl – annak volt jelentősége, hogy miben állt a felek teljesítési kötelezettsége a szerződés alapján. Az rPtk. 523. § (1) és (2) bekezdéséből, illetve a 205. § (1) bekezdéséből következően a kölcsönszerződés megkötésével a hitelezőnek arra keletkezik kötelezettsége, hogy a kölcsönt a szerződés szerint folyósítsa, az adósoknak pedig abban, hogy a kölcsönösszeget későbbi időpontban visszafizessék. A hitelező azzal, hogy a meghatározott pénzösszeget az adós rendelkezésére bocsátja, a kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségét teljesíti. Nincs helye az rPtk. 312. § (1) bekezdése alapján a szerződés megszűnése megállapításának, amennyiben a kölcsönszerződés alanyai közül az egyik fél a szolgáltatását már teljesítette. A perbeli esetben ez megállapíthatóan megtörtént, a II. rendű alperes a kölcsönt a szerződésben foglaltak szerint folyósította.

[18] A felperesek az rPtk. 312. § (3) bekezdése szerint hivatkoztak lehetetlenülésre, mert álláspontjuk szerint a II. rendű alperes hibájából lehetetlenült a szerződés, a II. rendű alperes a hitelbírálat elvégzésével és eredményével azt garantálta, hogy a felek által – állításuk szerint – elfogadott szerződési cél megvalósítható lesz a futamidő végéig. Hangsúlyozta a bíróság, hogy ideatartozóan kellett vizsgálni az rPtk. 277. § (1) bekezdés a), b) és c) pontja szerint a teljesítést, mégpedig a szerződési feltételek – nem pedig a cél – keretében. Nem vitásan a szerződés megkötésekor és a kölcsön folyósításakor a II. rendű alperes a forintkölcsönök kamatához képest lényegesen alacsonyabb, évi 6,99%-os ügyleti kamattal bocsátotta az adósok rendelkezésére a kölcsönt. A szerződés II.3. pontja tartalmazta, hogy a hiteldíj (kamat és kezelési költség) változó mértékű, a II.5. pont szerint pedig az induló THM 7,86%-os mértéke is megváltozhatott az adósokra hátrányos módon.

[19] A felek egybehangzó akaratnyilvánításával megkötött kölcsönszerződésből kitűnően a II. rendű alperes nem vállalt kötelezettséget arra, hogy a szerződés megkötésekor megjelölt alacsony ügyleti kamat a futamidő végéig változatlan marad. A szerződés V.4. pontja kifejezetten tartalmazta, hogy az árfolyamváltozás eredményeként a törlesztőrészek akár jelentős mértékben emelkedhetnek. A vizsgált rendelkezés kiterjedt az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatásra és így tartalmazta az adósok nyilatkozatát, hogy saját fizetőképességük mérlegelésével vállalják az árfolyamkockázat vagyoni kihatásainak viselését. Nyilatkozatukat 2006. június 27-én tették meg, de már ezt megelőzően 2006. június 21-én kockázatteltérő nyilatkozatot írtak alá.

[20] A II. rendű alperes a vizsgált kockázatteltérő nyilatkozatokkal eleget tett az rPtk. 205. § (3) bekezdésében, valamint a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 203. § (6) és (7) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettségének, tájékoztatása kimerítette a 2/2014. PJE, a 6/2013. PJE határozatban foglaltakat, valamint az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) C-26/13., C-186/16., C-51/17. számú döntéseiben foglalt elvárásokat. A tájékoztatás tartalma világos és érthető, abból nem lehet következtetni arra, hogy a kockázat nem valós és arra sem, hogy felső korlátja van.

[21] A fellebbezés arra vonatkozó hivatkozásával kapcsolatban, hogy a bíróságnak bármely szerződéses feltétel tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségét hivatalból észlelnie kell, a másodfokú bíróság rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság vizsgálta az árfolyamkockázattal összefüggésben adott tájékoztatást, amelynek megfelelősége miatt nem lehetett az érvénytelenségre következtetni. Megalapozatlanul állították a felperesek, hogy a tisztességtelen szerződési feltételekre nézve a bíróságnak egyúttal hivatalból kell bizonyítást lefolytatnia.

[22] Az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatban adott tájékoztatásnak az érdekbeli lehetetlenülés körében abban állt a jelentősége, hogy nem volt megállapítható a II. rendű alperes felelősége, mivel tájékoztatási kötelezettségét teljesítette, teljesítése során eleget tett az rPtk. 277. § (1) bekezdés a), b), c) pontjaiban írtaknak. Olyan kötelezettségvállalása pedig nem volt, hogy a teljes szerződéses futamidő alatt garantálnia kell az alacsony kamatkondíciókat. Éppen ellenkezőleg, az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatása pontosan arra hívta fel az adósok figyelmét a szerződés megkötését megelőzően és a kölcsönszerződésbe foglaltan is, hogy jelentősen megemelkedhet a hitelszolgálattal kapcsolatos terhek.

[23] Nem volt értelmezhető a felperesek hivatkozása a tájékoztatási kötelezettség körében az érdekbeli lehetetlenülésre az rPtk. 277. § (4) és (5) bekezdésében foglalt együttműködési kötelezettség megsértése miatt. A II. rendű alperes a 2008 novemberében ismertté vált tényekről nem adhatott tájékoztatást a szerződéskötéskor a vele szerződő felpereseknek. A felperesek maguk sem fejtették ki, hogy a szerződéskötést követő 2,5 évvel milyen tájékoztatási kötelezettsége volt a II. rendű alperesnek a teljesítésben történő együttműködés körében. Az árfolyamváltozás jelentős mértékéért a II. rendű alperes nem volt felelős, a kérdés legfeljebb az rPtk. 312. § (1) bekezdése szerinti lehetetlenülést vethetné fel, de mivel az egyik fél a szolgáltatását már teljesítette, a szerződés megszűnése ez esetben sem állapítható meg.

[24] Megalapozatlannak találta a másodfokú bíróság a felpereseknek a fizikai lehetetlenüléssel kapcsolatos hivatkozását is, mivel nem volt megállapítható, hogy adott szolgáltatás nyújtására egyáltalán ne lenne mód. Leszögezte, hogy a pénzszolgáltatás a lehető legfajlagosabb szolgáltatás, teljesítése lehetetlenülni mindaddig nem tud, amíg a teljesítés helyén törvényes fizetőeszköz létezik. Kitért a másodfokú bíróság arra is, hogy a II. rendű alperes nem vállalt a felperesek által az adóstráda pozícióba helyező főszolgáltatást, a vizsgált konstrukció nem is feleltethető meg a devizapiaci carry trade-ügyletek sajátosságának, a két devizához kapcsolódó carry trade stratégiának.

[25] A hitelbírálattal összefüggésben sem talált megállapíthatónak a másodfokú bíróság szerződésszegést a II. rendű alperes részéről. Kifejtette, hogy a kölcsönszerződés kapcsán a II. rendű alperes szolgáltatása a kölcsön nyújtása volt. A hitelbírálat elvégzésének kötelezettsége az rHpt. XII. Fejezetében írtak szerint a kockázatvállalás korlátozása, amely a hitelező prudens működését hivatott szolgálni; megszegése nem tekinthető a felek közti kölcsönszerződés megszegésének, hanem egyéb, a hitelező számára hátrányos következményekkel járó mulasztásként értékelhető. Megállapítható volt ugyanakkor, hogy a II. rendű alperes a hitelbírálatot elvégezte, a fedezetül ajánlott ingatlan értékbecslését megtette. Kitért a felek szerződésének IV.1. pontja a hitelbiztosítéki érték változásának esetére is. Mindezzel a II. rendű alperes az rHpt. 77-78. §-ában foglalt kötelezettségeinek eleget tett, saját kockázatvállalását biztosította.

[26] A szerződés megszűnésére megalapozatlanul hivatkoztak a felperesek, ami egyben megalapozatlanná tette a kártérítési és beszámításra vonatkozó kereseti kérelmüket is.

[27] Utalt végül arra is a másodfokú bíróság, hogy helyesen mellőzte az elsőfokú bíróság a szerződés lényeges tartalmának vizsgálata szempontjából szükségtelen bizonyítási cselekményt, a II. rendű alperes ügyintézőjének tanúkénti meghallgatását.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[28] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és – tartalma szerint – az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetüknek helytadó döntés meghozatalát kérték.

[29] Arra hivatkoztak, hogy az ügyben eljáró bíróságok a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 206. § (1) bekezdését, 2. §-át sértő módon, önkényes mérlegeléssel és jogértelmezéssel állapították meg, hogy a perbeli kölcsönszerződés nem érvénytelen.

[30] Előadták, hogy a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) 6. és 7. cikke, az EUB C-51/17. számú ítélete alapján a bíróságoknak hivatalból kellett vizsgálniuk a szerződés érvénytelenségét, amelyet elmulasztottak.

[31] Fenntartották, hogy a perbeli kölcsönszerződés megkötésekor elhangzott tájékoztató szerint a devizaalapú kölcsönszerződésnek alacsonyabb a kamata a forintalapú szerződésekhez képest, ezért hosszabb távon is előnyösebb a devizaalapú kölcsön havi törlesztőrészllete a forintkölcsönökhöz képest. A felpereseknek a II. rendű alperessel közölt célja a szerződés megkötésével az volt, hogy vagyoni és jövedelmi viszonyaik figyelembevételével a futamidő végéig stabilan törleszthető kölcsönhöz jussanak, amelynek alacsonyabb a törlesztőrészllete a forintkölcsönökhöz. A 6/2013. PJE jogegységi határozatban is megjelenő értelmezéssel megállapítható álláspontjuk szerint, hogy a felek szerződési célja a devizaalapú kölcsönszerződés megkötésével az volt, hogy a futamidő végéig megfizethető, a forintkölcsönhöz lényegesen kisebb törlesztőrészlletű kölcsönt biztosítson a II. rendű alperes a felperesek részére. A devizaalapú főszolgáltatás helyes értelmezése az, hogy a felek szerződéses akarata szerint a forintkölcsönökhöz alacsonyabb kamat meghatározásával és az árfolyamkockázat felperesekre terhelésével egy olyan kölcsön nyújtását vállalja a hitelező – az ügyben a II. rendű alperes –, amely a forinthitelekhez lényegesen alacsonyabb törlesztőrészlletű és stabilan törleszthető [rPtk. 207. § (1)-(2) bekezdés, 226. § (1) bekezdés].

[32] Állították, hogy nem kaptak tájékoztatást a szerződéskötést megelőzően arról, hogy a devizaalapú főszolgáltatás milyen drasztikus hatással lesz a törlesztőrészlletekre. A bemutatott szerződési cél nem valósult meg, jelenleg a devizaalapú kölcsönszerződésből eredő kötelezettség az irreálisan magas havi törlesztőrészlletek miatt teljesíthetetlen a felperesek számára.

[33] A II. rendű alperes az rPtk. 209. § (1) bekezdése, az rHpt. 203. § (6) bekezdése és a fogyasztói irányelv mellékletének 1. pont I-II. alpontja szerint köteles lett volna tájékoztatást adni arról, hogy a devizaalapú ügylet kockázatos szolgáltatás, amely oda is elvezethet, hogy a kölcsön törlesztőrészllete, összköltsége háromszorosára is megemelkedhet, drágább lehet mint a forintkölcsönökhöz. A II. rendű alperes tájékoztatási kötelezettségének nem tett eleget, ezért megállapítható a szerződés érvénytelensége [rPtk. 209/A. § (2) bekezdés]. Utaltak a PSZÁF 9/2006. (XI-II.7.) ajánlásában, valamint a 6/2013. és a 2/2014. PJE jogegységi határozatban foglaltakra. A II. rendű alperes célja a devizaalapú kölcsönök bevezetésével a forgalmi adatok növelésének elérése volt, mivel ez a konstrukció volt a magyar lakosság alacsony jövedelme mellett megfizethető törlesztőrészlletű konstrukció. A II. rendű alperest a devizaalapú szolgáltatás kötelezettjeként a devizaalapú szolgáltatás valamennyi kockázatával kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség terhelte. A II. rendű alperes tévedett a tekintetben, hogy az általa ajánlott konstrukció alkalmas-e a bemutatott szerződéses cél megvalósítására. Téves tájékoztatást adott a kölcsön kockázata tekintetében, amely alapján a felperesek joggal feltételezték, hogy az árfolyamkockázat nem valós, jövedelmük terhelhetőségi szintjéig korlátozott. Az rHpt. 203. § (6) bekezdése szerint a II. rendű alperesnek a komplex kockázatokat illetően, tehát az árfolyam és a kamatkockázat együttes hatására kiterjedően kellett volna tájékoztatást adnia; azzal, hogy a fenti kockázatok ismeretében a felpereseket hitelképessé nyilvánította, maga jutott arra a következtetésre, hogy a kockázatok nem olyan mértékűek a felperesek vonatkozásában, amelyek fizetési vagy megélhetési nehézségekhez vezetnének.

[34] A devizaalapú szolgáltatás komplex kockázatáról való tájékoztatás tisztességtelennek minősül, a főszolgáltatáshoz tartozik, hiányában a szerződés nem teljesíthető.

[35] Álláspontjuk szerint a II. rendű alperes a hitelbírálaton keresztül győzte meg a felpereseket arról, hogy a kockázatok nem állnak fenn. Az EUB a C-118/17., a C-51/17. számú ítéleteiben meghatározta a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatás elvárható terjedelmét: ki kell terjednie egyrészt arra, hogy az árfolyamváltozásra számítani kell, az nem elhanyagolható mértékű kockázatot jelent és nem elhanyagolható mértékben növelheti a törlesztőrészeket, ezen túlmenően pedig ki kellett terjednie a tájékoztatásnak a forint súlyos leértékelődésének, a külföldi kamatlábak emelkedésének következményére és hogy az milyen következményekkel jár a fogyasztó teljesítésére, teljesítőképességére.

[36] A lehetetlenülés körében vizsgálni kellett álláspontjuk szerint az ügyben az rPtk. 277. § (1) bekezdés c) pontja szerint, a szerződési cél tükrében, hogy az adósok elismert és kifejezett szerződéses célja volt a devizaalapú kölcsönszerződés megkötésével, hogy a forintkölcsönöknél lényegesen alacsonyabb törlesztőrészlettel a futamidő alatt stabilan fizethető és jövedelmük terhelhetőségi szintjét meg nem haladó törlesztőrészletet érjenek el. A II. rendű alperes rosszul mérte fel a hitelbírálat során a kockázatokat, emiatt adott téves tájékoztatást a felperesek részére, hibájából – téves szakvéleménye szerint – következett be a lehetetlenülés. A II. rendű alperes szerződésszegő magatartása miatt a devizaalapú kölcsön havi törlesztőrészlete és összköltsége 2010 márciusára elérte és lényegesen meghaladta a forinthitelek törlesztőrészletét, miáltal a kölcsöntartozás visszafizethetatlenné, a szerződéses cél és a devizaalapú szolgáltatás teljesíthetatlenné vált. Fenntartották, hogy a II. rendű alperes hibájából 2010 márciusára az rPtk. 312. § (3) bekezdésében írtak szerint megvalósult a szolgáltatás teljesítésének – érdekbeli okra visszavezethető – lehetetlenülése. A II. rendű alperesnek felróható okból nem várható el a felperesektől a kölcsön további törlesztése. A teljesítés érdekbeli és fizikai lehetetlenülése a devizaalapú főszolgáltatás tekintetében következett be, a felperesek szabadultak szerződéses kötelezettségük alól.

[37] Megjegyezték, hogy a másodfokú bíróság e körben bizonyítást nem folytatott le, a jogerős ítélet az rPp. 206. § (1) bekezdésén felül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, az rPp. 2. §-át egyaránt sérti.

[38] Utaltak arra is, hogy a hazai bankok és a kormány megállapodásából kitűnően a II. rendű alperesnek 2008. november 6-án tudnia kellett a devizaalapú hitelek összköltségének mértékéről, hogy a havi törlesztőrészek lényegesen magasabbak a forint hitelekéhez képest. A II. rendű alperes az rPtk. 277. § (5) bekezdése, illetve a 312. § (1) bekezdésének második mondata alapján elmulasztotta teljesíteni tájékoztatási kötelezettségét a felperesek felé, a felperesek emiatt nem tudtak intézkedni az őket az árfolyam és kamatemelésből eredő károk elkerülése érdekében. A kölcsönszerződés érvénytelensége, illetve lehetetlenülése miatt a felmondáskor a felpereseknek nem állt fenn kölcsöntartozása, emiatt megalapozatlan a kártérítési igény elutasítása is.

[39] 2020. április 2-i, majd a 2020. április 14-i, 2020. május 18-i, 2020. május 21-i, valamint a 2020. október 21-i beadványaikban az EUB C-51/17., C-118/17., C-679/18., C-81/19. számú ügyekben hozott ítéletei alapján hangsúlyozták a bíróságok hivatalból teljesítendő kötelezettségét egyes körülmények értékelésében, illetve hogy bizonyítási indítványaik elutasítása az ügyben jogsértő.

[40] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult. Egyetértett a jogerős ítélet indokaival.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

[41] A Kúria a jogerős ítéletet a rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okból nem találta jogszabálysértőnek.

[42] A felülvizsgálati kérelemnek a semmisség hivatalbóli észlelésével összefüggő hivatkozását illetően előrebocsátja a Kúria, hogy a felperesek – a jogerős ítélet indokainak egyidejű cáfolatával – nem jelöltek meg olyan semmisséghez vezető okot, amely véleményük szerint fennáll, az ügyben eljáró bíróságok azonban elmulasztották volna vizsgálni. A felülvizsgált ítélet indokolásából kitűnően ugyanakkor a törvényszék érdemben, az irányadó szempontrendszer betartásával vizsgálta az árfolyamkockázattal összefüggésben a fogyasztók részére adott tájékoztatás megfelelőségét, mivel a kérdés szorosan kapcsolódott a kereset tárgyához. A felülvizsgálati kérelem egyéb hivatkozást semmisséget eredményező szerződéses rendelkezéssel, tartalommal és az érvénytelenség mibenlétével kapcsolatosan nem tartalmazott.

[43] A kereseti kérelemhez kötöttség szabálya és a kereseti kérelmen való túlterjeszkedés tilalma mellett [rPp. 3. § (2) bekezdés, 213. § (1) bekezdés, 215. §] – a kereset tárgya és a felperesek kereseti tényállítása mentén – nem volt megállapítható az ügyben eljáró bíróságok kötelezettségének elmulasztása a **rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisség észlelését, illetve ehhez kapcsolódóan a felek nyilatkozattételi felhívását illetően, a per tárgyán túl jelentkező esetleges semmisségi okkal összefüggésben** [1/2005. (VI. 15.) PK vélemény, 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4.a) és b) pont].

[44] A fogyasztói irányelv rendelkezéseiből sem vezethető le az előzőektől eltérő elvárás, miként azt az irányelv 4. cikk (1) és 6. cikk (1) bekezdésének értelmezésével az EUB is kimondta a C-511/17. számú ügyben hozott ítéletében. Eszerint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló fogyasztói irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely a fogyasztó által annak megállapítása iránt indított kereset tárgyában jár el, hogy az e fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval megkötött szerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenek, csak azokat a feltételeket köteles megvizsgálni, amelyek kapcsolódnak a jogvitának a felek által meghatározott tárgyahoz, amint rendelkezésre állnak az ehhez szükséges – adott esetben bizonyításfelvétellel kiegészített – jogi és ténybeli elemek. Nem köteles viszont hivatalból és egyenként megvizsgálni a nemzeti bíróság az összes többi olyan szerződési feltételt, amelyeket a fogyasztó keresettel nem támadott, annak vizsgálata érdekében, hogy e feltételek tisztességteleneknek minősülnek-e. A fogyasztói irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy jöllehet a fogyasztó követeléseinek alapjául szolgáló szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékeléséhez figyelembe kell venni a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató által megkötött szerződés összes többi feltételét, e figyelembevétel önmagában nem vonja maga után az

eljáró nemzeti bíróság kötelezettségét arra, hogy hivatalból vizsgálja meg ezen összes feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét.

[45] A fogyasztó számára az irányelv alapján hivatalból biztosítandó védelem nem terjedhet addig, hogy a nemzeti bíróságok figyelmen kívül hagyják a jogvita tárgyának – ahogyan azt a felek az általuk felhozott jogalapok fényében értelmezett követeléseik révén meghatározták – kereteit vagy túlterjeszkedjenek azokon. A nemzeti bíróság nem köteles a jogvitát az előtte felhozott kereseti kérelmeken és jogalapokon túl kiterjeszteni azáltal, hogy az esetlegesen tisztességtelen jellegük vizsgálata érdekében egyenként elemzi az olyan szerződés összes többi feltételét, amelynek csupán bizonyos feltételei képezik tárgyát az e bíróság elé terjesztett keresetnek. Ezt az értékelést igazolja egyrészt a rendelkezési elv, amely szerint a jogvita tárgyát a felek határozzák meg, továbbá a ne ultra petita elve, amely szerint a bíróság nem terjeszkedhet túl a felek kérelmein. Ez elvek sérülnének, ha a nemzeti bíróságok a fogyasztói irányelv értelmében kötelesek lennének a jogvita tárgyának a felek kérelmei és jogalapjai révén meghatározott kereteit figyelmen kívül hagyni vagy azokon túlterjeszkedni. Következésképpen a nemzeti bíróság az elé terjesztett jogvita tárgyának keretei között köteles hivatalból megvizsgálni valamely szerződési feltételt azon védelem címén, amelyet a fogyasztói irányelv értelmében biztosítani kell a fogyasztónak, annak elkerülése érdekében, hogy a fogyasztó követeléseit elutasítsa egy – adott esetben jogerőre emelkedő – határozattal, miközben e követeléseknek helyt lehetett volna adni, ha e fogyasztó a tájékoztatlansága folytán nem mulasztott volna el hivatkozni e feltétel tisztességtelen jellegére {C-511/17. számú ítélet indokolásának [30], [31], [32] bekezdései}.

[46] A felperesek keresete alapján a per tárgyát – a felek ügyleti akaratának és megállapodásuk tartalmának feltárásán keresztül – a felek közti szerződés teljesítésének lehetetlenülése, a szerződés ez okból felmerülő megszűnésének vizsgálata jelentette. E kérdés meghatározta egyben a további, a kártérítési és az engedményezési szerződés érvénytelenségére alapított kereseteket is.

[47] Az ügyben eljáró bíróságok helytállóan következtettek a felek közti kölcsönszerződés tartalmára a csatolt iratokban rögzítettek szerint. Az elsőfokú eljárásban rendelkezésre bocsátott iratokból – kiemelten a hiteligénylés iratai, a 2006. június 21-i kockázatfeltárási nyilatkozat és a felek mindegyike által aláírt 2006. június 27-i kölcsönszerződés alapján – megállapítható: a peres felek között írásban, valamennyi lényeges kérdésre kiterjedően létrejött kölcsönszerződés nem tért ki a felperesek által – kereseti eladásuk szerint – lényegesnek minősített kérdésre [rPtk. 523. §, 205. § (1) és (2) bekezdés, 218. § (1) bekezdés], miáltal nem volt megállapítható a felek megállapodása a felperesek által állított körben. A felek a köztük létrejött kölcsönkötelemmel összefüggésben sem elfogadott célként, sem pedig a II. rendű alperes kötelezettségvállalásaként – valójában a felperesek teljesítésének korlátjaként – nem határoztak meg a felperesek által állított tartalmat: az adósoknak a futamidő teljes idejére a forintkölcsönök törlesztőrészletei mértékében maximált, egyben az aktuális vagyoni és jövedelmi viszonyaikhoz mérten stabilan törleszthető fizetési kötelezettséget.

[48] Egyetértett a Kúria a jogerős ítélet következtetésével abban is, hogy nem volt megállapítható a felek közti szerződés érvénytelensége az árfolyamkockázat mibenlétére és viselésére vonatkozó tájékoztatás hibája miatt. A perbeli kölcsönszerződéssel kapcsolatosan áttekinthetően, világos és érthető tartalommal jelentek meg az árfolyamkockázat

összefüggései a fogyasztó számára, amelyből – a szerződés előzőek szerint azonosított tartalmának figyelembevételével – következett egyúttal a szerződés lehetetlenülésére alapított kereset megalapozatlansága. Az árfolyamkockázat mibenléte és a fogyasztó általi korlátlan viselése az adott szerződéses konstrukcióban – az alábbiakban részletezettek szerint – fogalmilag zárta ki a felperesek kereseti érvelését, ami objektív és szubjektív értelemben egyaránt, de lényegében az adósok korlátozott törlesztőrészlet-fizetési kötelezettségén alapult.

[49] Az árfolyamkockázat a devizaalapú kölcsönszerződések jellegéből következik, a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből adódó, szükségképpen és automatikus következmény. A devizaalapú kölcsönszerződések megkötését az tette ugyanis indokolttá, hogy az adósok a forint kölcsönszerződések esetén irányadó kamatnál alacsonyabb kamat mellett kívántak kölcsönhöz jutni, amelyre úgy volt lehetőség, ha devizában adósodtak el; mindezzel viszont együttjárt az – irányában, mértékében előre nem látható, nem kiszámítható – árfolyamkockázat vállalása a részükről [6/2013. PJE jogegységi határozat III/2. a) és b) pontjához tartozó indokolás; EUB C-51/17. számú ítélet].

[50] A fentitekből kitűnően a felperesek kereseti okfejtése – a teljes futamidő alatt a forintkölcsönöknél alacsonyabb törlesztőrészletek állításával, a devizakonstrukcióval járó árfolyamkockázat futamidő alatti hatásának elhárításával – nem volt megfeleltethető a devizaalapú szerződéses konstrukció előzőekben ismertetett természetének és fogalmi jegyeinek.

[51] Hangsúlyozza a Kúria, hogy a felperesek érvelésével ellentétben, az általuk aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat – a devizaalapú konstrukció alapvető jellemzőin túl (devizában nyilvántartott kölcsönösszeg, folyósításra vételi, törlesztésre eladási árfolyam alkalmazása) – kitért a devizaalapú konstrukcióval járó árfolyamkockázat ismertetésére: a szerződésben rögzített deviza árfolyamának napról-napra – CHF esetében bármilyen irányban és mértékben – jelentkező változásának lehetőségére, illetve hogy emiatt az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forintösszege előre nem állapítható meg. Tartalmazta az irat, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Kiemelte az irat, hogy az adósok kötelezettsége, hogy a kölcsönszerződésben szereplő devizanem állandó változása szerint a törlesztéshez szükséges forintösszeget a kijelölt lakossági folyószámlán rendelkezésre tartásuk. A felperesek erre figyelemmel nyilatkoztak az árfolyamváltozásokból eredő kockázat jellegének megértéséről, a felmerülő kockázat viselését vállalva így kérték a devizában nyilvántartott kölcsön folyósítását. Ehhez kapcsolódóan tartalmazza a perbeli szerződés V.4. pontja is egyrészt annak tudomásulvételét az adósok részéről, hogy forint/deviza árfolyamának piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata – a szerződés futamideje alatt a folyósításkor alkalmazott árfolyamhoz képest a forint gyengülésével a devizában meghatározott törlesztőrészletek forint ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet –, tudomásul vették továbbá a felperesek azt is, hogy az előttük ismertetett kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Nyilatkoztak továbbá, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét – gondos megfontolás után – fizetőképességüknek megfelelően mérlegelték.

[52] A vizsgált kockázatfeltáró nyilatkozatban a szerződéskötést megelőzően adott tájékoztatás a külföldi devizában való finanszírozás kockázatairól, valamint az

árfolyamkockázat viselésének a szerződés V.4. pontjában kiemelt vállalása alapján – figyelembe véve a szerződés további feltételeit, idetartozóan a folyósított kölcsön és az adósok fizetési kötelezettségének pénznemét, átváltási és elszámolási szabályait [kölcsön devizában való megállapítása (I.1.), devizában nyilvántartott kölcsön törlesztése az árfolyamváltozással figyelembe vett forint ellenértékben (III.), törlesztőrészlet meghatározása (III.2.), devizaárfolyam változásának eredményeként a devizában fennálló tartozás aktualizált összege és a hitelbiztosítéki érték felülvizsgálata (IV.1.)] – a felperesek – az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül – nemcsak azt vehették számításba, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de fel kellett ismerjék annak konkrét lényegét, mibenlétét, a fizetési kötelezettségükre gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy kockázatviselésüknek nincs felső határa – sem a forintkölcsönök mindenkori törlesztőrészleteiben, sem saját teljesítőképességük mértékében –, az tehát korlátlan [rPtk. 205. § (3) bekezdés, 209. § (1) és (2) bekezdés; 2/2014. PJE jogegységi határozat, 6/2013. PJE jogegységi határozat, EUB C-186/16. számú ítélet, EUB C-51/17. számú ítélet].

[53] A fentiekből következően jogszabálysértés nélkül következtetett a jogerős ítélet a II. rendű alperes szerződésbe ütköző magatartásának hiányára, valamint arra is, hogy nem tette megállapíthatóvá sem érdekbeli, sem fizikai okból a felperesek teljesítésének lehetetlenülését, hogy a szerződés megkötése után beállt, döntően a felperesek fizetési kötelezettségeit megnövelő árfolyamváltozásnak betudható okból az adósok törlesztési kötelezettsége nagymértékben elnehezült. Az árfolyamkockázat hatása – az árfolyamkockázat ismertetett természetéből, szabályozásából és korlátlan vállalásából adódóan – nem volt a szerződéskötés után jelentkező olyan hátrányos körülményként értékelhető, amelyre a felek a szerződéskötéskor ne lettek volna figyelemmel és amely miatt ne lenne elvárható az adósoktól a fizetési kötelezettségük szerződés szerinti teljesítése.

[54] Mivel nem volt megállapítható, hogy a felek közti szerződés teljesítése a felperesek előadása szerint lehetetlenné vált volna – akár a jogosult II. rendű alperesnek felróható okból, akár olyan okból, amelyért egyik fél sem felelős –, nem volt jelentősége a teljesítés lehetetlenné válásáról tudomást szerző fél külön tájékoztatási kötelezettségének. Szükségtelemné vált egyben a felülvizsgálati kérelem további, a felperesek kárigényével összefüggő hivatkozásának vizsgálata.

[55] Rögzíti végül a Kúria, hogy az rHpt. vonatkozó rendelkezéseinek helytálló értelmezésével tárta fel a törvényszék a hitelbírálat rendeltetését és jelentőségét az ügyben, amellyel kapcsolatban a felülvizsgálati kérelem megfelelő érvelést – a jogerős ítélet megállapításainak cáfolatára – nem tartalmazott. Elkésétsége miatt nem vizsgálta érdemben a Kúria a felpereseknek a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére szolgáló határidőn túl előadott hivatkozását bizonyítási indítványaik jogsértő elutasítására [rPp. 272. § (1) bekezdés].

[56] A kifejtettek értelmében a Kúria az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Záró rész

[57] Az eredménytelen felülvizsgálati kérelem alapján a felperesek egyetemlegesen kötelesek megfizetni a felülvizsgálati ellenkérelmet előterjesztő I. rendű alperes áfával növelt ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költségét [rPp. 270. § (1) bekezdés, 78. § (1) bekezdés, 82. § (1) bekezdés]. Az ügyvédi munkadíj összegét a Kúria a kifejtett ügyvédi tevékenység figyelembevételével a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3), (5) és (6) bekezdései, valamint a 4/A. § (1) bekezdése alapján határozta meg. A felperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 59. § (1) bekezdése, 74. § (3) bekezdése és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése, 14. §-a szerint az állam viseli.

[58] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (Veir.) 29. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2020. november 17.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k. előadó bíró, Dr. Csőke Andrea s.k. bíró